

Refektorium berendezése - a trencsényi jezsuita rendházból

Bútorgyűjtemény

Leltári szám: 65.124.1

Alkotó: Báder, József / festő
Paumgartner, Bernát / fafaragó
Strassylóvszky, János / asztalosmester
Werle, Anton / festő

Készítés ideje: 1732 - 1733

Készítés helye: Trencsén

Anyag: diógyökér borítás; fenyőfa alap (vakfa)

Technika: aranyozott; faragott; intarziadíz

Méreték:
magasság: 73,5 cm
hosszúság: 380 cm
szélesség: 86 cm
magasság: 73,5 cm
hosszúság: 206 cm
szélesség: 69 cm
magasság: 73,5 cm
hosszúság: 283 cm
szélesség: 71 cm
magasság: 73,5 cm
hosszúság: 281 cm
szélesség: 86 cm
magasság: 73,5 cm
hosszúság: 285 cm
szélesség: 86 cm

A trencsényi (Trenčín) refektórium a katolikus restauráció idején nagy befolyásra szert tett jezsuita rend egyik legjellegzetesebb berendezése.

A trencsényi jezsuita rendházat 1645-ben alapította Lippay György (1600–1666) esztergomi érsek és Püksy János (1597–1657) nyitrai püspök. Az 1657-re elkészült refektóriumot a rendház hátsó szárnyában, a földszinten alakították ki. 1692-ben a helyiség boltozatát gazdag stukkó-dekorációval látták el.

A Rákóczi-szabadságharc során a szerzetesek elhagyták a rendházat, s csak a szabadságharc leverése után tértek vissza. 1712-ben kezdték meg leégett rendház helyreállítását. A refektórium új berendezése 1732-1733-ban készült el, feltehetően a rendház akkori rektora, Vanossi Antal kezdeményezésére, aki 1728-1738 között állt a trencsényi rendház élén.

A kb. 19x7 m alapterületű, ötablakos helyiség falait diófából készült, jávor-, körte- és tiszafa-intarziával díszített falburkolattal látták el. A falburkolatba 13, jezsuita szenteket ábrázoló olajfestményt foglaltak. A későbbi átrendezések során a refektórium rövidebb falain elhelyezkedő ajtók fölött a rendház alapítóinak portréi kaptak helyet. A berendezéshez 5 db különböző hosszúságú, gazdagon faragott asztal, valamint egy szószék tartozik.

A jezsuita rend 1773. évi feloszlását követően a trencsényi rendházat a piarista rend vette birtokba. A refektórium berendezését a piarista rendtől vásárolta meg a Nemzeti Múzeum 1918-ban, majd az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe került. 1965-től a Nagytétényi Kastélymúzeum kiállításán látható.

A rendház krónikája a mesterek nevét nem említi, de közvetett adatok alapján feltételezhető, hogy a trencsényi refektórium berendezését Strassylóvszky János asztalos és Paumgartner Bernát fafaragó készítette, akik 1732-1733-ban a rend laikus testvéreiként novícius éveiket töltötték a trencsényi rendházban. A falburkolatba foglalt olajképeket feltehetően Anton Werle bécsi festő készítette, aki 1733-ban szintén novíciusként tartózkodott Trencsénben, míg az alapítók jobb minőségű képmásait feltehetően Báder József (?-1728) laikus testvér festette a

1723-24-ben.

Irodalom

- Batári Ferenc, Vadászi Erzsébet: *Bútorművészet a gótikától a biedermeierig*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2000. - p. 77. (Nr. 1.)
- Vadászi Erzsébet: *A bútor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1987. - 145.
- Nékám Lajosné: Le réfectoire de Trencsén. *Az Iparművészeti Múzeum Évkönyvei*, 5. (1962). 1962. - 107-123.
- Schoen Arnold: XVIII. századbeli képző- és iparművész jezsuita fráterek. *Történetírás*, 1. (1937). 1937. - 277-293.

